

MÁS NÉPEK SZOKÁSAI

KONTINENSEK, ORSZÁGOK, VÁROSOK, EMBEREK

Készítette: Bánki Vera

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

A 2. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I. a) Népek, nemzetek					
A)	A gyerekek megtanulnak egy magyar és egy más nemzet körtáncát. 15 perc	Hangulati előkészítés Mozgásutánczás Ritmusérzék	Frontális – közös mozgás		P1 (Táncok) zenei felvételek, cd-lejátszó
B)	A tanító különböző nemzetiségű és különböző népviseletbe öltözött emberek képeit mutatja be. Minden gyerek választ egyet, és elmondja, hogy miért ezt választotta. 10 perc	Hangulati előkészítés Szóbeli kifejezőkészség Empátia	Frontális – beszélgetőkör		különböző nemzetiségű és különböző népviseletbe öltözött emberek képei (annyi, ahány gyerek van)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II. a) Hogyan köszönnek az emberek?					
A)	A gyerekek jelmezekbe öltöznek, és a jelmezeknek megfelelően köszönnek egymásnak. 15 perc	Rögtönzés Empátia Tolerancia Együttműködés Kapcsolatépítés	Frontális – játék	jelmezek, rongyok, sála, sapkák, kalapok stb.	P2 (Jelmezes köszönés)
B)	A gyerekek kártyákon köszönésformák leírását húzzák ki, és megkeresik azt a társukat, aki ugyanúgy köszön, mint ők. 12 perc	Információszerzés Értő olvasás Tolerancia Kapcsolatépítés Együttműködés	Frontális osztálymunka – játék	a tanító által előre elkészített szövegkártyák	P3 (Köszönő-játék)
II. b) Hogyan, mivel eszünk?					
A)	A gyerekek szimpátia alapján csoportokat alkotnak. A csoportok eljátsszanak egy étkezést. A jelenetbe belecsempésznek két-három illetlenséget. A gyerekek szerepcserével eljátsszák az illő viselkedést. 20 perc	Kultúrált viselkedés elsajátítása Megfigyelőképesség Összefüggés-kezelő képesség Tolerancia Empátia Együttműködés	Csoportmunka – szituációs játék		P4 (Hogy illik enni?)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B)	A gyerekek szimpátia alapján csoportokat alkotnak. A csoportok évéshez használt eszközöket csoportosítanak és próbálnak ki. 12 perc	Kulturált viselkedés elsajátítása Megfigyelőképesség Összefüggés-kezelő képesség Finommozgás	Csoportmunka – megbeszélés	tányérok, evőeszközök, evőpálcika, szalvéták	P5 (Mivel eszünk?)
C)	A tanító felolvas egy részletet az Alice Csodaországban című könyvből, majd eléneklik a Tik csak esztek, isztok című dalt. A gyerekek arról mesélnek, hogy náluk otthon milyen étkezési szokások vannak, mit illik és mit nem. 12 perc	Élmények és ismeretek előhívása Szóbeli kifejezőkészség Tolerancia	Frontális – beszélgetőkör		P6 (Bolondok uzsonnája)
II. c) Házak, lakhelyek, járművek					
A)	A tanító házak, lakhelyek képeit mutatja. Minden gyerek kiválaszt egy képet, és elmondja, hogy miért tetszik neki, miért laknak benne szívesen. 10 perc	Érzések előhívása Szóbeli kifejezőkészség Empátia	Frontális – beszélgetőkör	házak, lakhelyek képei	P7 (Házak, lak- helyek, jármű- vek)
B)	A tanító tájak, városok, házak, járművek képeit mutatja. A gyerekek csoportosítják a képeket aszerint, hogy szerintük melyik való egy tájegységről. Az összetartozó képeket felragasztják egy kartonra. 10 perc	Rendszerezés Megfigyelés Összefüggés-kezelő képesség Együttműködés	Kooperatív – strukturált rendezés	házak, lakhelyek, tájak, városok, járművek képei, ragasztó	P7 (Házak, lak- helyek, jármű- vek)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C)	A tanító tájak, városok képet mutatja. A gyerekek olyan házat vagy járműveket rajzolnak, terveznek, amelyet szerintük azon a területen használhatnak. 15 perc	Alkotás Kreativitás Összefüggés-kezelő képesség	Frontális – egyéni feladatmegoldás	rajzlap, színes ce- ruza, zsírkréta	tájak, városok képei, gyurmara- gasztó
II. d) Zenék					
A)	A tanító különféle népzenei felvételeket mutat be. A gyerekek az alapján alakítanak csoportokat, hogy melyik zene tetszett neki. A csoportok az adott zenére táncot találnak ki, és ezeket bemutatják egymásnak. 20 perc	Együttműködés Zenei hallás Ritmuserzék Kreativitás Mozgásutánzás	Csoportmunka – közös mozgás		P8 (Táncok) zenei felvételek, cd-lejátszó
B)	A gyerekek összehasonlítják más népek zeneit néhány magyar népzenei felvétellel. 15 perc	Zenei hallás fejlesztése Megfigyelőképesség Szóbeli kifejezőkészség	Frontális – bemutatás, beszélgetés		népzenei felvéte- lek, cd-lejátszó
C)	A gyerekek táncfelvételeket vagy táncosokat ábrázoló képeket párosítanak a zenéssel. 15 perc	Zenei hallás fejlesztése Megfigyelőképesség Kreativitás	Frontális – bemutatás, beszélgetés		P9 (Párosítás) Filmrészletek, videó vagy dvd- lejátszó vagy ké- pek táncosokról, zenei felvételek, cd-lejátszó

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. a) Milyen szokásokat ismersz?					
A)	A gyerekek arról mesélnek, hogy más népek szokásai közül miket ismernek. 12 perc	Ismertek előhívása Szóbeli kifejezőkészség Empátia Tolerancia	Frontális – beszélgetőkör		P10 (Milyen szokásokat ismersz?)
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III. a) Bemutakozom					
A)	A gyerekek megtanulják a <i>Hetedhét ország</i> című vers egy-egy részletét, illusztrációkat készítenek hozzá és előadják. 25 perc	Verstanulás Emlékezet Kreativitás Alkotókészség	Frontális – egyéni feladatmegoldás, bemutatás	D1 (Weöres Sándor – Károlyi Amy: <i>Hetedhét ország</i>) rajzlap, színes ceruza	P11 (Hetedhét ország)
B)	A tanító különböző nemzetiségű gyerekek képeit mutatja a gyerekeknek. Néhány gyerek választ egy képet, és bemutatkozik „kép nevében”. 10 perc	Kreativitás és empátia fejlesztése Összefüggés-kezelő képesség Szóbeli kifejezőkészség Önbizalom			P12 (Bemutakozom) Különböző nemzetiségű gyerekek képeit
III. b) Értékelés					
A)	A gyerekek elmondják, hogy más népek szokásai közül melyik tetszett nekik a legjobban. 8 perc	Véleményalkotás és – nyilvánítás Szóbeli kifejezőkészség	Frontális – beszélgetőkör		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B)	A tanító értékeli a gyerekek munkáját. 3 perc	Értékelés Önismeret	Frontális – értékelés		P13 (Értékelés)

Melléklet

P1 TÁNCOK

Olyan táncokat válasszunk, melyeket egyszerűen el lehet sajátítani. A tanító csak elkezd, és a gyerekek bekapcsolódnak. Ha van az osztályban más nemzetiségű vagy magyar néptáncot tanuló gyermek, akkor beszéljük meg vele előre, és tanítson ő táncot a társainak!

P2 JELMEZES KÖSZÖNÉS

A jelmezek lehetnek régi összegyűjtött ruhák, de lehet krepp-papírok, kendők, sálak, rongyok, különféle sapkák, kalapok, fejfedők. Amikor a gyerekek beöltöztek, körbe állnak. Egyszerre mindig két gyerek indul el befelé a körbe, egymás felé. Amikor a kör közepén találkoznak, a ruhájuknak megfelelően köszönnek egymásnak. A játék közben hívjuk fel a gyerekek figyelmét az udvariassági szokásokra: a férfi köszön előre a nőnek, a fiatalabb az idősebbnek. Játsszunk azzal, hogy a különböző életkorú emberek máshogyan köszönnek egymásnak. A szerepekben próbálják ki a gyerekek a kézfogást, a kézcsókot, a kalapemelést. Emlékeztessük a gyerekeket filmen látott vagy egyéb élményeikre: pl. a dzsúdósok hajlengással köszönnek egymásnak.

P3 KÖSZÖNŐJÁTÉK

A kártyákon a következők szerepelnek:

„Egy afrikai törzsről feljegyezték, hogy köszöntéskor, bemutatkozáskor a markukba köpnek az ottani emberek.”

„A tibetiek meglengetik a kalapjukat, kinyújtják nyelvüket, és bal kezüket a fülük mögé teszik.”

„A maorik (Új-Zéland őslakói) köszönéskor az orrukat dörzsölik össze.”

„A törökök és a keleti népek kezüket mellükre téve, mélyen meghajolva köszöntik egymást.”

„A japánok derékből meghajolva üdvözlik egymást.”

„A katonák azt mondják, hogy: «erőt, egészséget», és tisztelegnek egymásnak.”

„A férfiak, ha kalapot viselnek, a köszönéssel együtt meg szokták emelni a kalapot: a távolabbi kézzel szokás, és illik hozzá bólintani is.”

„Ha rövid időn belül többször találkozunk, másodszor már nem kell köszönni. Ilyenkor elég lehet egy mosoly, egy fejbiccentés.”

A gyerekek húznak a kártyák közül. Elolvassák, de úgy, hogy a társaik ne tudják meg, hogy ki mit húzott. Ezután a tanító jelére (pl. taps) elindul a játék. A gyerekek odamennek egymáshoz, és a kártyájukon szereplő módon köszönnek egymásnak. Ha két olyan gyerek találkozik össze, akiknek nem ugyanaz van kártyájukon, akkor máshogyan köszönnek egymásnak. Addig kell „köszöngetni”, amíg meg nem találják egymást azok, akik ugyanúgy köszönnek. Három-négy gyermek is kaphatja ugyanazt a leírást tartalmazó

kártyát! Figyeljünk oda arra, hogy a testi érintéssel járó köszönésmintákat olyan gyerekek kapják, akik nem idegenkednek ettől.

A játék végén a gyerekek mutassák be az adott köszönést, és mondják el egymásnak, hogy kik köszönnek így.

P4 HOGY ILLIK ENNI

A csoportok készüljenek fel a bemutatásra. (10 perc) A felkészülés után egy csoport mutassa be a jelentét. A többiek addig a nézők. A jelenet végén a nézők közül néhányan beállhatnak, lecserélve az addigi szereplőket. Az új szereplők újra játsszák a történetet úgy, hogy a szerintük illetlen viselkedést már illendően, udvariasan játsszák el. Nagyon fontos, hogy a tanító felhívja arra a gyerekek figyelmét, hogy ami nálunk illetlen, az esetleg más kultúrában kifejezetten kötelező: pl. kézzel enni. Van olyan kultúra, ahol csak jobb kézzel szabad az ételt érinteni. Arra is oda kell figyelni, hogy ami az egyik családban nem szokás és illetlen, az egy másik családban nem feltétlenül az: pl. nem együtt ül a család asztalhoz, esetleg nem egy asztalhoz, vagy nem egy időben – ez több kultúrában, például a románoknál is gyakran így van! Hangsúlyozzuk ki, hogy ahány ház, annyi szokás! Különösen fontos ez, ha más nemzetből származó gyermek is jár az osztályba, vagy ha nagy a szociális-kulturális különbség a gyerekek között.

P5 MIVEL ESZÜNK?

Minden csoport más eszközöket kapjon! Pl. az egyik csoport tányérokat, a másik evőeszközöket. Vagy: az egyik csoport a leves evéséhez kapcsolódó eszközöket, a másik a desszerthez kapcsolódót. Vagy: az egyik csoport egy hétköznapi étkezés, a másik egy elegáns étkezés, a harmadik a kínai konyhában használt étkezés eszközeit.

A csoportok fogalmazzák meg, hogy mi a közös az eszközeikben, és mutassák be egymásnak, hogyan kell használni őket.

Hasonlítsák össze a gyerekek a desszertes villát a nagy villával, ha lehet, nézzék meg, mi a különbség a vágó- és a kenőkés között, beszéljünk arról, hogy mit eszünk mélytányérból, csészéből, lapos tányérből, kistányérből. Megnézhetünk különféle poharakat, bögréket, kancsókat.

P6 BOLONDOK UZSONNÁJA (RÉSZLET)

Künn a ház előtt, a fa árnyékában terített asztal. Ott ült Április Bolondja meg a Kalapos, és teázott. Kettejük között egy mormota szunyókált. Április bolondja meg a Kalapos rákönyökölt, mint valami párnára, s a feje fölött beszélgetett.

„Hű, de rossz lehet ennek a szegény mormotának – gondolta Alice. – Még szerencse, hogy alszik, és nem érzi.”

Az asztal hosszú volt, de azért mindhárman az egyik sarkán szorongtak.

– Nincs hely, nincs hely – kiáltozták, amikor megpillantották Alice-t.

– Dehogyan nincs – méltatlankodott Alice, s leült egy székre az asztal végén.

– Igyál egy kis bort – kínálta őt nyájasan Április Bolondja.

Alice keresgélt az asztalon, de nem talált mást, csak teát.

– Nincs is bor – szólt.

– Nincs bizony – mondta Április Bolondja.

– Nem illik azt kínálni, ami nincs – jegyezte meg Alice mérgesen.

– Nem illik leülni sem annak, aki nincs meghíva – mondta Április Bolondja.

– Nem tudtam, hogy ez csak a maguk asztala – felelete Alice. – Többnek van terítve, mint háromnak.

– De kócos a hajad – mondat a Kalapos, aki eddig csak kíváncsian fürkészte Alice-t, a most szólalt meg először.

– Nem illik mást megszólítani – figyelmeztette Alice hangosan. – Nagy neveletlenségre vall.

Lewis Carroll: *Alice Csodaországban* – részlet

P7 HÁZAK, LAKÓHELYEK

A lakhelyek képei között legyen városi és falusi ház, felhőkarcoló, indián sátor, palota, jégkunyhó. A járművek között, bicikli, személygépkocsi, busz, lovas kocsi, dromedár, rénszarvasszán, kutya-szán, riksa.

A B) feladatnál segíthetünk azzal, hogy a képek egy-egy nagy képnek a részletei.

P8 TÁNCOK

Csoportalakítás: a gyerekek körben ülnek, fejüket lehajtják, szemüket becsukják. A tanító mindegyik zenének bemutatja egy részletét. A gyerekek figyelnek, és megpróbálják kiválasztani azt, amelyikkel a legszívesebben dolgoznának. Amikor a tanító másodszor elkezdi bemutatni a részleteket, akkor már dönteni kell a gyerekeknek: ahogy meghallják az első részletet, akiknek az tetszik a legjobban, a kör közepére állnak. Így alakul ki az első csoport: ők fognak az első zenével dolgozni. Ugyanígy alakulnak ki a többi csoportok is, a többi zenére. Ha valaki egyedül választott egy zenét, az vagy egyedül dolgozhat, vagy válasszon egy csoportot, akikhez beáll. A csoportalakítás előtt mondjuk el a gyerekeknek, hogy mi lesz a feladat: eszerint hallgassák a zenéket.

Ehhez a feladathoz a zenéket nagyon figyelmesen kell összeválogatni. Vagy olyan zenéket használjunk, amelyhez ismerhetnek

tánc lépéseket, vagy olyanokat, melyek nagyon távol állnak a mi kultúránktól: indiai húros hangszeres zene, afrikai dobzene.

P9 PÁROSÍTÁS

Ha be tudunk szerezni táncokról filmfelvételeket, akkor azokat (4-5 részletet) játsszuk le a gyerekeknek hang nélkül. Ezután hallgassuk meg a táncokhoz tartozó zenéket is, a kép nézése nélkül.

Ha nincs lehetőségünk filmrészletekkel dolgozni, használjunk táncosokat ábrázoló képeket, és azokhoz keressünk zenét. Ebben az esetben egymástól nagyon különböző képekkel-zenékkal dolgozunk, hiszen az állókép nem segít a tempó, a ritmus felismerésében.

P10 MILYEN SZOKÁSOKAT ISMERSZ?

Kérdezzünk rá a foglalkozás során előkerült érdekes szokásokra, a gyerekek családból, vidéki-külföldi utazásokon szerzett élményeikre.

P11 HETEDHÉT ORSZÁG

A vers előadásához beöltözhetnek a gyerekek, vagy illusztráció helyett készíthetnek a gyerekek pálcás bábokat, és eljátszhatják azokkal a verset. Mindegyik versszakot másik gyerek vagy gyerek-pár tanulja és mutassa be! Feldolgozhatjuk a versnek csak részleteit is.

Hetedhét ország

Hajdanában ahány nép volt,
a ruha is annyiféle
a szokás is ezerféle...
Manapság a város füstje
összemossa mind ezüstre.
Mennyi náció van
délen és északon,
keleten, nyugaton...
Valahányuk szokásait
Itt el se mondhatom.

Kalocsai konyhában
Korsó, katlan, serpenyő,
Kati virágokat pingál,
Meszelt falra rózsa nő.

Orosz fiú,
Orosz lány
Rugós-ugrós
Táncot jár.

Ez a cseh táncfigura!
Kíséri a szőr-duda.

A kárpáti gurálok
Fokosokkal ugrálók.
(Voltaképpen lengyelek,
Igen kedves emberek.)

Mennyi szín,
Mennyi csín:
Román
Ruhán!

Szamaragol kicsi néném,
Én pedig csak gyalog,
Bulgária a mi hazánk,
Pásztorfiú vagyok.

Szarajevó piacán
Árul papucsot a lány.
Kis topán, nagy topán,
Bosnyák lány:
Tarkabarka valahány.

Hol fönny vagyok,
Hol meg lenn.
Csak úgy csattog
Fenekem!
Zene-bona kiadós
Ez az osztrák csattanós.

Csupa szem,
Csupa bőr,
Csupa jel van a
Fejfedőn,

köpenyen, maskarán.
Farsangban
Csirgő-csörgő
Táncot rop
Hanswurst, Kasperl,
Fiú, lány.

Duda skót,
Szoknya skót,
Aki hordta,
Fiú vót.

A bretagne-i gyerekek
Vásárolnak salátát,
Kacsát, csirkét s egyebet:
Vessző-hosszú kenyeret.

Kipeg-kopog szaporán
A hollandi fatopán.
Ajtó előtt kinn marad,
Nem viszi be a sarat.

A hullámok, a hullámok, tenger-habból hegy meg árok,
Fodrozódnak a hullámok, a hullámok, mint az álmok,
Norvégoknak halat hoznak a hullámok, a hullámok.

Lappföldön,
Hol tél ragyog,
Élnek a rénszarvasok.
Ezek a rénszarvasok
A lapp háziállatok.

Örök havat kibírók:
Cetbőr szánkón
Szánkáznak az eszkimók.

Kerek arcban
Fényes ablak –
Szeme van a
Mongoloknak.
Nagyot pendül
Íjon a húr,
Amikor versenyt
Nyilaznak.

A kínai evőeszköz
Fapálcika, nem kanál,
Ezzel esznek bambuszrügyet, rizst, halat.
Mellöttük a panda medve
Bambuszágat rágicsál.

Nem akácnak, alokaziának
Hívják ezt az ernyős-árnyas levelet,
Védelmében
Vietnami gyermek
Kistestvérét háton hordva
Lépeget.

Koreai leányzók, fagerendán hintázók.

Ez a sárkány karakán
Emberke a levegőben.
Tetőtől talpig
Japán!

Tüskésdisznók földje,
Új-Guinea,
Kígyókra lövöldöz
A pápua.

Indiai városban
Ház szögleten váratlan
Csuklyás majom lép elő,
Sípos kígyóbüvölő.
Banánárus nézegeti,
Nem ijed meg, tetszik neki.

Arábia.
Kész a tea.
S a dromedár
A sivatagban
Csak a vízre vár.

Kenyában a halak:
Fejet hűtő kalap.
Másiknak a fején:
Vízzel teli edény.

Rettenetes legények
Leopárdba öltözöttek
Dobolnak a tök-dobon
Elefántcsont-partokon.

A vad leverve,
A vadász-sikerre
Táncol a szalma-emberke.

Sás
Fonás
A csónak,
Habjain a Titikaka tónak.

Egy kakas, két kakas
Kubában –
Melyik lesz a diadalmas
A kakas-kupában?

Fülét az indián
A földre lehajtja:
Messzi lovak robaját,
Messzi paták dobaját
Finoman meghallja.
(Weöres Sándor – Károlyi Amy)

P12 BEMUTATKOZOM

Az önként vállalkozó gyerek egy képet maga elé tart, és mintha őt ábrázolná, mesél magáról. „A nevem... (kitalálhat egy nevet), együtt élek az anyukámmal, apukámmal, ilyen-olyan házban lakom, ahol élek mindig meleg van, gyakran eszünk ezt-azt...”

P13 ÉRTÉKELÉS

Az értékelésnél az aktív közreműködést, fantáziát, az egymásra figyelmet, a szabatos megfogalmazást, beleélést a miénktől teljességgel idegen viselkedésbe, gyors memorizálást, érdekes meglátásokat, szerepbe bújást, a korábbi ismeretek jó fölhasználását mérlegelhetjük.